

Bijlage bij de beleidsnotitie "Planningsvrijheid in het vmbo"

OVERZICHT REGIONALE ARRANGEMENTEN VMBO
IN ONTWIKKELING

april 2002

Zoetermeer,

Inhoudsopgave

1. Achtergrond ontwikkeling regionale arrangementen

- 1.1. Streefrichting onderwijsbeleid
blz. 3
- 1.2. Brede aanpak vmbo; rol provincies
blz. 3

2. Werkwijze en totstandkoming regionale arrangementen

- 2.1. Opstellen regionale arrangementen
blz. 4
- 2.2. Overzicht regionale arrangementen
blz. 4

3. Kenmerken per regionaal arrangement

- 3.1. Randvoorwaarden
blz. 6
- 3.2. Opzet beschrijving kenmerken
blz. 6
- 3.3. Uitkomst beschrijving kenmerken
blz. 7
  - Dronten/Kampen blz. 7
  - Maastricht
blz. 8
  - Roermond blz. 10
  - Haaglanden
blz. 11
  - Winschoten
blz. 13

4. Resultaten toets

- 4.1. Toetsingscriteria
blz. 15
- 4.2. Uitkomst toetsing per regionaal arrangement
blz. 15
  - Dronten/Kampen
blz. 15
  - Maastricht
blz. 16
  - Roermond
blz. 16
  - Haaglanden
blz. 17
  - Winschoten
blz. 17
- 4.3 Regionale arrangementen en de huisvesting
blz. 17

- 4.4 Samenvattend overzicht toets regionale arrangementen
blz. 18
- 4.5 Conclusies
blz. 19

Hoofdstuk 1

ACHTERGROND ONTWIKKELING REGIONALE ARRANGEMENTEN

1.1. Streefrichting onderwijsbeleid

Een van de speerpunten van het onderwijsbeleid in deze kabinetsperiode is het vergroten van de aantrekkelijkheid van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, het vmbo. De planprocedure vmbo kan daar een bijdrage aan leveren. Belangrijk is dat scholen hun onderwijsaanbod beter laten aansluiten bij de veranderende behoeften van leerlingen, middelbaar beroepsonderwijs en de regionale arbeidsmarkt. De huidige planningssystematiek belemmert scholen nog te veel in het maken van eigen keuzen op dit vlak. Daarom worden in de notitie "Planningsvrijheid in het vmbo" voorstellen gedaan om scholen meer ruimte te bieden om vanuit hun eigen verantwoordelijkheid, ambitie en visie te beslissen over het vmbo-onderwijsaanbod. Het is van belang dat scholen komen tot een onderwijsaanbod dat adequaat is voor de regio. Dit noodzaakt tot het betrekken van andere vmbo-scholen, het vervolgonderwijs, gemeenten en het regionale bedrijfsleven (profit- en non-profit-instellingen) bij het besluitvormingsproces. De provincies zullen er zorg voor dragen dat vmbo-regiovisies worden opgesteld, waarin een beeld wordt geschetst van het gewenste regionale aanbod. De regiovisies fungeren als referentiekader voor de scholen bij het bepalen van hun beleid inzake het onderwijsaanbod.

Voordat een wetswijziging wordt geëffectueerd, zal eerst enkele jaren ervaring worden opgedaan met de grotere planningsvrijheid voor het vmbo in zogenaamde regionale arrangementen. De doelstelling van deze arrangementen is tweeledig:

- a. beproeven hoe de verruimingsvoorstellen in de praktijk uitwerken, en
- b. scholen de mogelijkheid bieden om al op korte termijn evidente knelpunten in het regionale onderwijsaanbod vmbo op te lossen.

1.2. Brede aanpak vmbo; rol provincies

In een overleg op 12 september 2001 hebben de provincies en de staatssecretaris de belangrijke positie onderstreept die het vmbo binnen de educatieve infrastructuur van de beroepskolom inneemt. Zij hebben gezamenlijk daarbij het belang van een brede aanpak onderstreept met aandacht voor nieuwe innovatieve programma's, een intensieve samenwerking met het regionale bedrijfsleven en een voortgaande versterking van de

infrastructuur. Dit heeft geleid tot de afspraak dat de provincies en het rijk (voor de korte termijn) koers gaan zetten richting regionale arrangementen die schoolbesturen, gemeenten, provincies en rijk in concrete knelpuntsituaties meer mogelijkheden geven om kwalitatieve verbeteringen in de vmbo-infrastructuur te realiseren. In een vervolgoverleg op 6 februari 2002 hebben de provincies en de staatssecretaris hierover nadere afspraken gemaakt.

Hoofdstuk 2

WERKWIJZE EN TOTSTANDKOMING REGIONALE ARRANGEMENTEN

2.1. Opstellen regionale arrangementen

De behoefte aan regionale arrangementen bestaat in diverse regio's. Problemen met betrekking tot het vmbo wil men met de regionale partners (andere vmbo-scholen, mbo-instellingen, gemeenten, het regionale bedrijfsleven) op basis van eigen planvorming oppakken. De provincie vervult een regierol bij de totstandkoming van deze regionale arrangementen. Al eerder is gebleken dat door samenwerking veel mogelijk is, zoals in Zwolle waar men de zogenaamde Zwolse variant ontwikkelde waarbij vbo-scholen profiteren van elkaars licenties.

Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen wordt de totstandkoming van regionale arrangementen gestimuleerd. De partijen die betrokken zijn bij de regionale arrangementen zijn in beginsel in staat om te komen tot het juiste maatwerk. Vanuit het ministerie is een mogelijke bijdrage aangeboden in de bekostiging van extra ondersteuning die nodig zou zijn voor het uitwerken van een regionaal arrangement.

Voorafgaand aan en tijdens het proces van het opstellen van regionale arrangementen heeft het ministerie aangegeven welke elementen in ieder geval in de beschrijving tot uitdrukking zouden moeten komen. Ook heeft het ministerie aangegeven zoveel mogelijk mee te willen werken aan het oplossen van knelpunten in de regio door het benutten van de maximale beleidsruimte in de bestaande regelingen. Duidelijk is gecommuniceerd dat het de beleidsruimte betreft binnen het huidige wettelijk kader.

Bij het in kaart brengen van de regionale arrangementen gaat het om de volgende vier vragen:

- Wat lost het regionaal arrangement op?
- Wat is de inhoud van het arrangement?
- Wat is de kracht en bestendigheid van het arrangement tussen deze partijen?
- Wat vergt het arrangement van het ministerie?

2.2. Overzicht regionale arrangementen

Bij het ministerie zijn diverse regionale arrangementen aangemeld. De ontwikkelingsfase waarin deze arrangementen verkeren verschilt van geval tot geval. In hoofdstuk 3 worden de kenmerken van vijf regionale arrangementen beschreven. Deze

arrangementen zijn al vrij concreet en kunnen deels nog in het lopende schooljaar gehonoreerd worden. Het betreft:

- Dronten;
- Maastricht;
- Roermond;
- Haaglanden;
- Winschoten.

Daarnaast zijn ook in een aantal andere regio's arrangementen in voorbereiding. Dit is bijvoorbeeld het geval in de regio's Almere, Appingedam/Delfzijl, Eindhoven, Gennep-Stevensbeek/Boxmeer en Zuid-Holland Zuid.

Hoofdstuk 3

KENMERKEN PER REGIONAAL ARRANGEMENT

3.1. Randvoorwaarden

De beleidsregel "Aanvullende criteria regionale arrangementen" (Uitleg Gele katern nr. 3 van 6 februari 2002) stelt voor het schooljaar 2001/2002 de volgende randvoorwaarden aan regionale arrangementen:

1. Het betreft twee of meer samenwerkende schoolbesturen voor voortgezet onderwijs die een samenwerkingsovereenkomst sluiten voor een regio.

Uiteraard kan er ook sprake zijn van een besturenfusie waardoor de gehele regio onder één bestuur valt.

2. In de regio (het voedingsgebied) bestaan er geen bezwaren bij andere

schoolbesturen voor voortgezet onderwijs tegen de inhoud van het

arrangement. Deze voorwaarde vloeit voort uit het feit dat een schoolbestuur

dat bezwaar maakt op grond van de huidige wetgeving de plannen kan blokkeren.

3. Het regionale arrangement mag geen extra kosten met zich meebrengen voor de overheid.

De zorgstructuur (het leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs) blijft bij de arrangementen buiten beschouwing. Dit omdat het bij de inrichting van dat deel van het onderwijs om heel andere dan planprocedurele motieven gaat. Voor de inrichting van de zorgstructuur gelden aparte afspraken en wettelijke regelingen. Een wetswijziging per 1 augustus 2002 is in voorbereiding.

Voor de komende schooljaren zal een nieuwe beleidsregel regionale arrangementen worden opgesteld. De ervaringen met de lopende arrangementen zullen daarbij worden meegewogen.

3.2 . Opzet beschrijving kenmerken

De informatie over de lopende arrangementen is op een rij gezet met behulp van de volgende vier kenmerken:

Problematiek vmbo

- De beschrijving van het probleem

Reikwijdte en doelen regionaal arrangement

- Gebied dat het arrangement omvat
- Aan te bieden assortiment
- Beoogde innovatie
- Benodigde infrastructuur

Relevantie regionaal arrangement

- Betekenis voor de bereikbaarheid
- Betekenis voor de kwaliteit
- Betekenis voor de doelmatigheid van het aanbod in de regio

Inrichting regionaal arrangement

- Deelnemende partijen/afspraken met niet deelnemende partijen
- Status (juridisch, procedureel, verplichtingen)
- Looptijd

Elk regionaal arrangement is een dynamisch proces op zich. De variatie in de arrangementen bleek ook tijdens de gesprekken. Onderstaande vijf beschrijvingen zijn er op gericht de voornaamste kenmerken weer te geven op basis van de door de regio's opgestelde stukken en de gevoerde gesprekken. Paragraaf 3.3 bevat deels feiten en deels opvattingen van de regio's. Hoofdstuk 4 geeft de beoordeling van de arrangementen op een aantal criteria door het departement van OCenW weer.

3.1. Uitkomst beschrijving kenmerken

3.3.1. Regionaal arrangement vmbo Dronten/Kampen

Problematiek vmbo

In Flevoland komt een naar verhouding grote groep jongeren in aanmerking voor het volgen van een mbo-opleiding. Een aanzienlijk deel van deze groep volgt deze opleiding gedwongen buiten de provincie. Vervolgens verdwijnen deze jongeren tevens als potentiële werknemer, terwijl er in het Flevolandse bedrijfsleven een enorme behoefte is aan gekwalificeerd personeel. In de regio Dronten is dit probleem sterk voelbaar in verband met de nabijheid van opleidingen en werkgevers op het oude land (Kampen/Zwolle).

Het probleem van de achterblijvende ontwikkeling van het vmbo in Dronten is mede bepaald door het feit dat het nevenvestigingen betreft van de brede vo-scholengemeenschappen in Kampen.

In de regio is er, zo blijkt uit verschillende onderzoeken, grote behoefte aan uitbreiding van het opleidingenassortiment (met name in het mbo).

Reikwijdte en doelen arrangement

De eerste fase van het arrangement gaat betrekking hebben op Dronten; het gebied strekt zich uit van Zeewolde tot Lelystad en wordt verder begrensd door het Ketelmeer en de Randmeren. In de volgende fase overwegen de vo-scholen ook in Kampen te komen tot een regionaal arrangement. Overigens wordt de huisvesting daar reeds in gezamenlijkheid gerealiseerd.

De doelen van het in ontwikkeling zijnde regionaal arrangement zijn de volgende:

- Het ontwikkelen van een loopbaanbeleid voor leerlingen dat aansluit op de ontwikkeling van een agrarische naar een meer kennisintensieve regio. De individuele loopbaanbegeleiding van leerlingen wordt gekoppeld aan een systeem van EVC/portfolio, waarbij de competenties van leerlingen centraal staan. Voorafgaand zijn competentieprofielen opgesteld die zijn vertaald naar opleidingsprofielen. Bedrijven begeleiden leerlingen met halfjaarlijkse loopbaangesprekken en het aanbieden van stage-mogelijkheden.
- Het opstellen van een regionale doorstroomagenda vmbo/ROC, waarbij ook het agrarisch onderwijs en het bedrijfsleven betrokken worden.
- Samen met het ROC en het bedrijfsleven een nieuw verzamelgebouw voor (beroeps)opleidingen en bedrijven realiseren, op een locatie dicht bij het toekomstige station Dronten aan de Hanzespoorlijn.
- Het verbeteren van de zorgstructuur voor lwoo- en pro-leerlingen in Dronten.
- Het onderzoeken van de behoefte aan nieuw beroepsonderwijs dat aansluit op de regionale behoeften zoals geformuleerd door het bedrijfsleven.
- Het gewenste breed sectoraal vmbo-aanbod in termen van benodigde infrastructuur realiseren door het aanbieden van intrasectorale programma's op hoofd- en nevenvestigingen en het aansluiten bij de pilots Technologie en ICT.

Relevantie regionaal arrangement

Het regionaal arrangement gaat zich richten op een (voorbereidend) beroepsonderwijs dat dusdanig breed wordt georganiseerd, dat leerlingen de regio niet meer hoeven te verlaten. Door het persoonlijke doorstroomperspectief van leerlingen, de periodieke gesprekken met bedrijven en het uitzicht op stage- en werkplekken wordt het vmbo opgewaardeerd. De beoogde gezamenlijke huisvesting met opleidingen en bedrijven zal aan een verbetering van het imago bijdragen. Er komt een flexibele afstemming van het onderwijsaanbod van vmbo, praktijkonderwijs en mbo op de maatschappelijke behoefte.

Inrichting regionaal arrangement

Het Almere College en het Ichtus College (beide brede vo-scholengemeenschappen in Kampen en Dronten) fungeren als trekkers. Als partners nemen deel aan het arrangement: het ROC Flevoland, de school voor praktijkonderwijs De Kogge (Kampen), VNO/NCW en het MKB.

Het ROC is partner voor de aansluiting binnen de beroepskolom (vmbo-mbo).

De Kogge staat voor het bieden van een betere opvang van leerlingen uit Dronten door het realiseren van een nevenvestiging voor praktijkonderwijs.

De gemeente Dronten en de provincie Flevoland ondersteunen het arrangement. Het gaat daarbij vooral om het versterken van de relatie tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven en het tegengaan van de uitgaande pendel van zowel onderwijsdeelnemers als beroepsbevolking. De gemeente Dronten is bereid mee te werken aan het realiseren van het verzamelgebouw voor opleidingen en bedrijven in Dronten.

3.3.2. Regionaal arrangement vmbo Maastricht

Problematiek vmbo

In de Maastrichtse onderwijsregio heeft het vmbo behoefte aan versterking. Het aanbod is nu te versnipperd, vrij kwetsbaar en ongelijk gespreid over diverse locaties. Het vmbo wordt niet als een volwaardig opleidingstraject gezien. Ook de huisvestingssituatie van het vmbo is toe aan verbetering. Het onevenwichtige opleidingsaanbod en de verouderde huisvesting dragen bij aan het imagoprobleem op de diverse locaties. Het vmbo dient zich veel krachtiger te profileren als een op zichzelf staande moderne onderwijsvoorziening met een breed aanbod, voor het behouden en vergroten van de stroom leerlingen. Door een bestuurlijke fusie liggen er nu kansen om de spreiding en het aanbod van het totale voortgezet onderwijs in de regio aan te pakken en het vmbo in de regio te profileren.

Reikwijdte en doelen arrangement

De Stichting VORMing vormt in de Maastrichtse onderwijsregio sinds 1 januari 2002 het bevoegd gezag van alle scholen voor het voortgezet onderwijs (inclusief het praktijkonderwijs). Binnen deze duidelijk afgebakende geografische regio is het de bedoeling het vmbo te ontwikkelen tot een volwaardige en aantrekkelijke opleiding. De doelen van het voorliggende regionaal arrangement zijn de volgende:

- Het vmbo wordt aangeboden vanuit vier gelijkwaardige uitvoeringslocaties, te weten Maastricht West, Maastricht Oost, Gronsveld en Valkenburg.
- Op iedere locatie worden intrasectorale programma's in tenminste drie sectoren aangeboden (per 2002); de theoretische leerweg gaat integraal over naar het vmbo.
- Op het gebied van ICT een nieuw aanbod creëren in samenwerking met AXIS.
- Het verbeteren van de huisvestingssituatie op deze locaties ter vergroting van de aantrekkelijkheid van het vmbo.

- Het inmiddels vastgestelde aannamebeleid voor de vmbo-kolom toepassen ter versterking van de instroom voor deze beroepsoriënterende opleiding (met een praktijkgericht onderwijsaanbod); het aannamebeleid goed laten aansluiten op de mbo-opleidingen en de vraag vanuit het bedrijfsleven.
- Het structureren en versterken van de samenwerking met de ROC's en het bedrijfsleven in de regio (inzicht in de sociaal-economische situatie en de arbeidsmarkt in de regio).

Relevantie regionaal arrangement

De Stichting VORMing is in Maastricht ontstaan na een fusie tussen vijf bevoegde gezagsorganen. In het kader van dit fusietraject is het regioplan voor het vmbo opgesteld. Het fusietraject is inmiddels afgerond. Binnen de Maastrichtse regio wordt op basis van dit plan en onder regie van de Stichting VORMing een betere spreiding van een ongedeelde vmbo voorgestaan. Het programma-aanbod wordt op drie van de vier locaties verbreed, inclusief de theoretische leerweg en het leerwegondersteunend onderwijs, waarmee wordt ingespeeld op de toekomstige vraag van leerlingen. Vanuit dit vertrekpunt wordt gewerkt aan een nauwe samenwerking met de beide ROC's in Zuid-Limburg; het vmbo gaat zich profileren als beroepsoriënterende opleiding met een breed aanbod en de ROC's als beroepskwalificerend instituut met brede beroepsprofielen. Het vmbo heeft convenanten gesloten met bedrijven.

Inrichting regionaal arrangement

Het regionaal arrangement is de uitkomst van het fusietraject dat 24 mei 2000 is ingezet met "het Bonnefantenaakkoord". Bij de fusie van de vijf bevoegde gezagsorganen met hun 10 scholen voor voortgezet onderwijs is specifiek voor het vmbo een regioplan opgesteld. Dit regioplan omvat een aantal stappen voor de korte en lange termijn die inmiddels onder regie van het bestuur van de Stichting VORMing kunnen worden gerealiseerd. De beide ROC's uit Zuid-Limburg en het bedrijfsleven maken niet expliciet deel uit van het regionaal arrangement. Er zijn wel convenantafspraken gemaakt met het bedrijfsleven en het ROC die zijn op te

vatten als "letters of intent". In het kader van de aansluiting vmbo-mbo maken de scholen met vmbo-aanbod actief deel uit van het Samenwerkingsverband vmbo-mbo Zuid-Limburg.

De gemeente Maastricht en de provincie Limburg steunen de planvorming van de Stichting VORMing. De gemeente is medeondertekenaar geweest van het Bonnefantenaakkoord. Bestuurlijk en ambtelijk draait de gemeente Maastricht mee in de huisvestingscommissie die door de Stichting VORMing in het

leven is geroepen voor het realiseren van de nieuwe huisvesting. De gemeente draagt bij in de huisvestingskosten.

3.3.3. Regionaal arrangement vmbo Roermond

Problematiek vmbo

In de stad Roermond dreigt het vmbo te verdampen. Indien het vmbo niet op een hoger peil wordt gebracht zullen steeds meer leerlingen gaan kiezen voor het AOC te Roermond en het vmbo te Swalmen. Bij het versterken van het vmbo is zeker de sector techniek in het geding. Het tegengaan van de hoge werkloosheid in de stad en het creëren van een betere instroom richting de industriële bedrijven vraagt om een modern toegerust vmbo op de juiste plaats. In Roermond lijken de hoge investeringskosten van een nieuwbouwlocatie het struikelblok te worden. De gemeente Roermond wil substantieel bijdragen in deze kosten. Het totale budget lijkt niet bij elkaar te kunnen worden gebracht.

Reikwijdte en doelen arrangement

In Roermond en omstreken (ter oostzijde van de Maas) zijn vijf scholen gelegen die vmbo aanbieden. Vier van deze scholen vallen inmiddels onder de Stichting Onderwijs Midden Limburg: Bisschoppelijk College Schöndeln/locatie Roermond, Stedelijk Lyceum/locatie Roermond, Bisschoppelijk College Broekhin/locatie Swalmen en Bisschoppelijk College Echt/locatie Echt. Daarnaast is er het AOC Limburg met de locatie Roermond.

Het regionaal arrangement gaat zich vooral richten op de versterking van het vmbo-onderwijs in Roermond.

De doelen van het in ontwikkeling zijnde regionaal arrangement zijn de volgende:

- Het revitaliseren van de sector techniek in het vmbo Roermond.
- Het samenvoegen van de drie sectoren techniek, zorg&welzijn en economie (per 2003) vanuit het Stedelijk Lyceum, Bisschoppelijk College Schöndeln en Bisschoppelijk College Broekhin, aan te bieden op twee of drie locaties.
- Het verder uitbouwen van het aanbod van intrasectorale programma's tot een assortiment waar ook ICT deel van uit gaat maken.
- Het aangaan van een samenwerkingsverband met het AOC, zodat de vier sectoren onder één regionaal arrangement worden gebracht.
- Het vestigen van een nieuwe vmbo-locatie op het terrein aan de Hillenraedstraat te Roermond, in de nabijheid van het AOC en het ROC.
- Het sluiten van een overeenkomst met de zelfstandige praktijkschool om deze onder hetzelfde bestuur te brengen.

- Het uitbouwen van de "Regionale versterking onderwijs- en overlegstructuur Noord- en Midden-Limburg" door middel van convenanten met het bedrijfsleven en het Centrum voor Werk en Inkomen; de bedoeling is dat het (v)mbo Roermond is gerelateerd aan arbeidsmarktprognoses.

Relevantie regionaal arrangement

Ondanks de vraag naar adequaat geschoold technisch personeel vanuit de industrie in Roermond en omgeving, kent de stad een redelijk hoog werkloosheidscijfer en zijn de afgelopen jaren drie technische vmbo-afdelingen gesloten (metaaltechniek, elektrotechniek en voertuigtechniek). Om van het slechte imago af te komen dat het vmbo in Roermond heeft, gaat het regionaal arrangement zich richten op een vernieuwende aanpak inclusief nieuwe huisvesting. Het vestigen van het vmbo op het terrein waar reeds het ROC is gehuisvest, belichaamt de intensieve samenwerking die men voorstaat.

Inrichting regionaal arrangement

De Stichting Onderwijs Midden-Limburg fungeert als trekker van het regionaal arrangement. Het is de bedoeling dat het Agrarisch Opleidingencentrum Limburg (AOC), Gilde Opleidingen (ROC), de Limburgse werkgeversvereniging c.q. het regionaal bedrijfsleven, de gemeente Roermond en de provincie Limburg gaan deelnemen als partner, dan wel het regionaal arrangement onderschrijven.

Genoemde instanties ondersteunen hetgeen de Stichting Onderwijs

Midden-Limburg voorstaat met de ontwikkeling van dit regionaal arrangement.

Hoewel de realisatie van de vmbo-locatie bij het ROC hoog op de agenda van de gemeente Roermond staat, ziet men evenwel (nog) geen kans voldoende middelen beschikbaar te stellen ter bekostiging van de investering voor de nieuwbouw van het vmbo op het terrein aan de Hillenraedstraat te Roermond.

De Stichting SOML heeft inmiddels besloten om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar de herschikking van alle voorzieningen voor het voortgezet onderwijs in Roermond, Reuver en Swalmen. Het onderzoek richt zich op het terugbrengen van het aantal uitvoeringslocaties van zeven naar vier of vijf, met als kerndoelstelling het aanbieden van ongedeelde vmbo. Daarbij wordt voorzien dat twee brede scholengemeenschappen gaan fuseren en een derde brede scholengemeenschap haar vmbo afstaat aan de nieuwe fusieschool. De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek zijn bepalend voor de uiteindelijke invulling van het regionale arrangement.

3.3.4. Regionaal arrangement vmbo regio Haaglanden

Problematiek vmbo

De komende jaren dreigt met name in de gemeente Den Haag dat de toevoeging van de theoretische leerweg/gemengde leerweg aan het vmbo om bedrijfseconomische redenen niet gaat lukken, terwijl deze daar organiek en onderwijskundig thuishoort. In Den Haag-West (stadsdeel Escamp) draaien de twee brede scholengemeenschappen Stevin College en het Thomas More/Overvoorde en de nevenvestigingen van het Hofstad College en de HSVO al enige tijd met een onderbezetting op onderdelen van het onderwijsaanbod. Dit wordt mede veroorzaakt door een aanzienlijke weglek van leerlingen uit Escamp naar de periferie.

In de VINEX-gebieden Leidschenveen en Ypenburg blijkt het vmbo in het aanbod van onderwijsvoorzieningen opvallend afwezig. Ondanks dat wellicht voor slechts één of twee afdelingen potentieel kan worden gegenereerd, is het zaak om zich hierop te gaan bezinnen.

In de hele regio Haaglanden is voorts de situatie bij de sector techniek zorgwekkend. De bezetting van deze afdelingen blijft mager, ondanks een toenemende basisgeneratie, een substantiële afstroom veroorzaakt door het wegvallen van mavo-C en het mogelijk samengaan van twee aanbieders techniek (Stevin en Hofstad). Voor wat betreft de spreiding van de voorzieningen voor techniek is sprake van een ongezonde situatie. De voorzieningen concentreren zich in het stadsdeel Escamp en de aanpalende gemeente Rijswijk met een relatief kleine voorziening in het centrum van Den Haag en Voorburg. De huidige afdelingsstructuur voor het vmbo is een specialisatie op een te vroeg moment. Ook vanuit het bedrijfsleven worden eisen aan nieuwe werkkrachten gesteld die in de opleiding weinig of niet aan bod komen. Er is een toenemende behoefte aan bredere meer interdisciplinaire programma's waarbinnen de leerlingen op verschillende momenten in hun studie kunnen kiezen voor specialisaties die zich vertalen in afstudeerdifferentiaties. Op deze wijze kunnen onderwijs en bedrijfsleven overgaan in wisselwerking en interactie.

Reikwijdte en doelen arrangement

Het arrangement in ontwikkeling heeft betrekking op de regio Haaglanden. Hoewel de huidige landelijke planningssystematiek voor het scholenvoorzieningenniveau daar niet in voorziet, richt het arrangement zich op een brede interdisciplinaire aanpak van het onderwijs, inclusief een modulair aanbod van de stof. Leerlingen krijgen de mogelijkheid geboden één of meer modules buiten de sector te volgen, hetgeen een betere oriëntatie op beroep of vervolgstudie mogelijk maakt en de leerling beter toerust op de eisen die aan hem gesteld worden door de arbeidsmarkt. In het verlengde daarvan zijn de

specifieke doelen van het in ontwikkeling zijnde arrangement de volgende:

- Het vormen van twee brede scholengemeenschappen in het stadsdeel Escamp met beheersbare eenheden voor het vmbo-segment.
- Het creëren van een vmbo-aanbod in de VINEX-gebieden Leidschenveen en Ypenburg.
- Het aanbieden van het vak techniek breed; in onderling overleg tussen de deelnemende scholen kan bekeken worden welke scholen in de regio één of meer specifieke afdelingen naast bouwtechniek en techniek breed handhaven.
- Het eveneens opnemen van modules uit andere sectoren in de sector economie en de sector zorg en welzijn.
- Het opstellen van een spreidingsplan voor de infrastructuur dat aansluit bij het huidige aanbod van de scholen en zoveel mogelijk rekening houdt met een sectorbreed en eventueel sectoroverschrijdend aanbod en de levensvatbaarheid daarvan.
- Opstellen van doorstroomkwalificaties in overleg met de ROC's ten behoeve van een meer sectoroverstijgend en modulair ingevuld onderwijs.

Relevantie regionaal arrangement

Op bedrijfseconomische gronden staat een deel van het vmbo in de regio Haaglanden onder druk. Ook de sector techniek lijkt meer en meer te worden weggedrukt, ondanks de vraag naar vakmensen vanuit het bedrijfsleven. In het geval het onderwijs van de sector techniek niet op een andere wijze wordt ingericht, worden afdelingen meer en meer gedwongen te saneren.

Het brede sectoroverstijgende onderwijs biedt niet enkel de scholen de mogelijkheid tot een gevarieerd aanbod, maar het vormt tevens een oplossing voor lacunes in het bestaande aanbod. Door een integraal plan voor het vmbo-onderwijs in de regio Haaglanden kunnen scholen over de denominatie heen gezamenlijk een aanvraag indienen voor aanbod, waarbij het potentieel van de betrokken richtingen wordt opgeteld.

Inrichting regionaal arrangement

Op basis van de notitie "Vmbo Haaglanden in perspectief" worden momenteel stappen gezet om deze te vertalen naar een regionaal arrangement. Per april 2002 start de uitwerking voor de gemeenten Den Haag, Voorburg/Leidschendam en Rijswijk. Op een later tijdstip zal ook het vmbo-aanbod in de gemeenten Westland, Delft e.o., Zoetermeer en Wassenaar in de beschouwingen worden betrokken.

3.3.5. Regionaal arrangement vmbo Winschoten

Problematiek vmbo

Het onderwijsvoorzieningsniveau in Winschoten moet versterkt worden, opdat de regio interessant wordt voor nieuwe bedrijven. De regio kenmerkt zich door een te hoge (jeugd)werkloosheid en een te laag opleidingsniveau van de beroepsbevolking. De onderwijskundige kaart zit, als gevolg van de lage bevolkingsdichtheid, delicaat in elkaar. In een historisch groeiproces heeft zich een kwetsbare balans ontwikkeld tussen de betaalbaarheid van schoolvoorzieningen en het aantal leerlingen. Met een redelijk stabiele denominatieve verdeling, maar met voorzieningen die altijd de grens van efficiency en betaalbaarheid raken, leidt elke verstoring van het evenwicht onmiddellijk tot existentiële vragen. Alhoewel er begrip bestaat voor deze situatie

- en bewondering voor de drive en inventiviteit van de bestuurders die altijd weer van de nood een deugd weten te maken - is dit in essentie een ongezonde situatie. Een zo versnipperd voorzieningenaanbod schuurt altijd tegen de grens van de mogelijkheden aan. Vernieuwingen zijn moeilijk door te voeren (zowel inhoudelijk als infrastructuur) en de afhankelijkheid van toeval (bijvoorbeeld: enthousiaste docenten met een grote inzetbaarheid) is groot. Dat is geen gezonde voedingsbodem voor betekenisvolle veranderingen. Daarvoor is naar de mening van de betrokken partijen een onderwijsinfrastructuur nodig waarin alle relevante onderdelen van de beroepskolom onder één regie worden gebracht en op dezelfde locatie gebruik kunnen maken van gemeenschappelijke voorzieningen.

Reikwijdte en doelen arrangement

Het regionaal arrangement heeft betrekking op het voorbereidend en middelbaar beroepsonderwijs in Winschoten. Onder de naam "Winschoter Onderwijs Vallei" worden deze post-primaire onderwijsvoorzieningen onder één regie gebracht. Het regionaal arrangement gaat zich richten op de volgende doelen:

- Het ontwikkelen van een moderne en hoogwaardige leeromgeving voor een grote verscheidenheid aan doelgroepen.
- Het ontwikkelen en invoeren van nieuwe onderwijskundige concepten, inclusief een hoogwaardige ICT-leeromgeving.
- Het aanbieden van vmbo-groen.
- Het leggen van een koppeling met de vernieuwing van het sociaal zekerheidsstelsel en het stelsel voor de arbeidsvoorziening (Centrum voor Werk en Inkomen).
- Het vormen van een multidisciplinair instituut waarin het beroepsonderwijs als beroepskolom beschikbaar is (doorgaande leerwegen vmbo/mbo).
- Bestuurlijke fusie tussen het Dollard College en het AOC Terra om te komen tot één punt waar de regie wordt gevoerd.

Relevantie regionaal arrangement

Het regionaal arrangement gaat zich richten op een (voorbereidend) beroepsonderwijs dat wervend en breed is en wordt aangeboden vanuit een modern uitgeruste accommodatie. Om hierin te kunnen slagen is het zaak dat dit traject wordt doorlopen op basis van één regie. Een wezenlijk onderdeel van het arrangement is de nieuwbouw. De gemeente Winschoten beschikt naar haar mening over onvoldoende middelen voor het bekostigen van deze nieuwbouw.

Inrichting regionaal arrangement

Het Dollard College (vmbo) en het AOC Terra (mbo) fungeren als trekkers tot aan de bestuurlijke fusie tussen beiden. Voor het slagen van de Winschoter Onderwijs Vallei is participatie van het ROC "het Noorderpoortcollege" in het regionaal arrangement van groot belang. De besprekingen hierover zijn gaande.

Deelname van het HBO is een optie.

De gemeente Winschoten en de provincie Groningen ondersteunen het traject om te komen tot de Winschoter Onderwijs Vallei. Onderkend wordt dat één regie op dit traject en het realiseren van de nieuwbouw van cruciaal belang zijn. Deze zaken horen naar de mening van de betrokken partijen in het regionaal arrangement een plaats te krijgen.

Hoofdstuk 4

RESULTATEN TOETS

4.1. Toetsingscriteria

De kenmerken van de regionale arrangementen zoals beschreven in het vorige hoofdstuk zijn getoetst aan de hand van drie criteria:

1. beoogde versterking van het vmbo (een ongedeeld vmbo, bevordering innovatie en attractiviteit vmbo, afstemming met het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven);
2. kracht van de samenwerking (binnen het vo, met het mbo en het bedrijfsleven);
3. opstelling niet-deelnemende schoolbesturen (geen bezwaren dan wel niet van toepassing).

Deze criteria worden gebruikt om te kunnen uitspreken of er sprake is van een krachtig regionaal arrangement

4.2. Uitkomst toetsing per regionaal arrangement

4.2.1. Regionaal arrangement vmbo Dronten/Kampen

Beoogde versterking vmbo

Het in ontwikkeling zijnde arrangement gaat uit van een ongedeeld vmbo in Dronten. De opzet van intrasectorale programma's gecombineerd met de individuele loopbaanbegeleiding van leerlingen is innovatief. De voorgenomen nieuwbouw maakt het vmbo attractief. De gezamenlijke doelen met het ROC en het bedrijfsleven ten aanzien van zowel de doorstroomperspectieven als de gezamenlijke huisvesting betekenen in potentie een belangrijke versterking van het vmbo.

Kracht samenwerking

Tussen het Almere College en het Ichtus College bestaat al een krachtige samenwerking: gebaseerd op wederzijds vertrouwen en respect en deze is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. De samenwerking tussen de beide vso's, de gemeente en het ROC is in een convenant vastgelegd. De contacten met het bedrijfsleven zijn gelegd. De inbreng van de verschillende partijen is op papier gezet. Dit moet nog worden uitgebouwd naar concrete afspraken die in een contract worden vastgelegd. De gemeente Dronten is bereid mee te werken aan het verzamelgebouw voor opleidingen en bedrijven in Dronten.

Opstelling niet-deelnemende schoolbesturen

Binnen de aangegeven begrenzing van deze regio opereren in het vo alleen het Almere College en het Ichtus College. Er zijn in deze regio geen niet-deelnemende scholen in het vo.

4.2.2. Regionaal arrangement vmbo Maastricht

Beoogde versterking vmbo

Op de vier gelijkwaardige uitvoeringslocaties vmbo ontstaat binnen de regio Maastricht een ongedeeld vmbo. De intrasectorale programma's in twee of drie sectoren per locatie en het mogelijke ICT-aanbod zijn innovatief. Met de renovatie en nieuwbouw en het uitrustingsniveau wordt het vmbo aantrekkelijker. De plannen worden gerealiseerd in nauw overleg met de gemeente. Over het aannamesbeleid dat komende zomer ingevoerd wordt, heeft afstemming plaats gevonden binnen het voortgezet onderwijs en met het primair onderwijs.

Kracht samenwerking

De Stichting VORMing is voortgekomen uit een besturenfusie en kan inmiddels zelf als bevoegd bestuur optreden. Er wordt gewerkt aan het verder structureren en versterken van de samenwerking met de ROC's en het bedrijfsleven in de regio.

Opstelling niet-deelnemende schoolbesturen

Er zijn geen niet-deelnemende scholen in deze regio.

4.2.3. Regionaal arrangement vmbo Roermond

Beoogde versterking vmbo

De planning is dat de drie sectoren techniek, zorg&welzijn en economie worden samengevoegd vanuit het Stedelijk Lyceum, Bisschoppelijk College Schöndeln en Bisschoppelijk College Broekhin. Kernpunt is het aanbieden van ongedeeld vmbo op twee of drie locaties. Vervolgens wil men dit onderwijsprogramma o.a. uitbouwen met ICT. Dit alles leidt tot een ongedeeld vmbo en een innovatie van het onderwijs. Door vestigen van de nieuwe locatie in de Hillenraedstraat te Roermond op het terrein van het ROC en in de nabijheid van het AOC wordt een belangrijk impuls gegeven voor een attractiever vmbo. Met het ROC wordt het onderwijsaanbod afgestemd.

Kracht samenwerking

De Stichting Onderwijs Midden Limburg is bevoegd gezag van al het voortgezet onderwijs in de regio (m.u.v. het vbo-groen) en kan dus zelf zorgdragen voor het onder één dak brengen van het vmbo en de invoering van intrasectorale programma's. Er bestaat met de gemeente, het bedrijfsleven en het ROC een grote mate van overeenstemming over de nieuwbouw aan de

Hillenraedstraat te Roermond. Voor het geprognostiseerde tekort van € 1,5 à 2 mln. Voor de nieuwbouw wordt een beroep gedaan op het Rijk. Uitblijven van besluitvorming hierover zou de realisatie van het arrangement kunnen vertragen.

Opstelling niet-deelnemende schoolbesturen

Met uitzondering van het agrarisch onderwijs, dat overigens wel via regulier overleg van het voortgezet onderwijs in Roermond bij de ontwikkelingen betrokken is, zijn alle vescholen in de regio bij het regionaal arrangement betrokken.

4.2.4. Regionaal arrangement vmbo regio Haaglanden

Beoogde versterking vmbo

De vorming van twee brede scholengemeenschappen in het stadsdeel Escamp met beheersbare eenheden voor het vmbo-segment draagt bij aan een ongedeeld vmbo. Het creëren van vmbo-aanbod in de VINEX-gebieden Leidschenveen en Ypenburg vormt een versterking van het vmbo. De interdisciplinaire aanpak van het vmbo-onderwijs met een modulair aanbod en de invoering van techniek breed is innovatief. Het spreidingsplan vergroot de attractiviteit van het vmbo. Er is afstemming met het ROC over de doorstroomkwalificaties.

Kracht samenwerking

Er ligt een notitie waarover met betrokken partijen gesprekken worden gevoerd. Over de potentie van mogelijke samenwerking kunnen nog geen uitspraken worden gedaan.

Opstelling niet-deelnemende schoolbesturen

In dit stadium valt daar evenmin een uitspraak over te doen.

4.2.5. Regionaal arrangement vmbo Winschoten

Beoogde versterking vmbo

De hoogwaardige leeromgeving en onderwijskundige concepten (inclusief ICT) brengen een forse impuls met zich mee voor een ongedeeld en een innovatief vmbo in Oost-Groningen. Er is een duidelijk concept neergelegd om het vmbo in deze regio fors attractiever te maken. Cruciaal is de nieuwbouw; bekend is dat de investeringskosten de beschikbare hoeveelheid middelen overstijgen. Het ROC is bij de ontwikkelingen betrokken. Doorlopende leerlijnen van vmbo naar AOC/ROC vormen de centrale lijn bij de onderwijskundige vormgeving van de Winschoter Onderwijs Vallei. Verder wordt de start van de vmbo-groen opleiding per 1 augustus 2002 voorbereid.

Kracht samenwerking

Deze is nog in ontwikkeling. Het Dollard College en het AOC Terra gaan eerst een bestuurlijke fusie aan.

Opstelling niet-deelnemende schoolbesturen

Voor zover bekend zijn van andere scholen geen bezwaren te verwachten.

4.3 Regionale arrangementen en de huisvesting

Bijna alle arrangementen gaan gepaard met voornemens om de huisvesting geheel of gedeeltelijk te vernieuwen. Een verbetering van de huisvesting van het vmbo is een krachtige stimulans voor de vernieuwing van het vmbo. Voorts is samenwerking in de regio een krachtige impuls om de nieuwe huisvesting zo efficiënt mogelijk vorm te geven.

Wat de financiering van deze huisvestingsplannen betreft valt op dat de ene gemeente bereid is die volledig voor eigen rekening te nemen en de andere de realisatie van de plannen afhankelijk stelt van het vinden van een extra budget voor huisvesting, waarbij ook nadrukkelijk richting het Rijk wordt gekeken. Dit geldt met name voor die gemeenten die zeer ambitieus zijn in hun huisvestingsplannen. Met de regio's is steeds gecommuniceerd dat de arrangementen niet structureel kostenverhogend voor het Rijk mogen zijn zoals ook aangegeven in paragraaf 3.1.

Wel is er, gelet op de veelal sterk verouderde huisvesting van met name het vbo, een voorstel aan het kabinet gedaan in het kader van de ICES, om een impuls te geven aan (ver)nieuwbouw in de vorm van cofinanciering door gemeente en Rijk. Bij honorering van dat voorstel zou de mogelijkheid van cofinanciering in principe op gelijke basis voor alle gemeenten gelden. Overwogen wordt een zekere voorrang te geven aan gemeenten die hun huisvesting efficiënt vormgeven door samenwerking bijvoorbeeld in de vorm van regionale arrangementen.

4.4 Samenvattend overzicht toets regionale arrangementen

In het overzicht wordt met een + aangegeven op welke onderdelen de regionale arrangementen bij de toetsing hebben gescoord.

Criteria	Dronten	Maastricht	Roermond	Haaglanden	Winschoten
Versterking vmbo:					
- ongedeeld	+	+	+	+	+
- innovatief	+	+	+	+	+
- attractief	+	+	+	+	+
- afstemming met vervolgonderwijs en/of bedrijven	+	+	+	+	+

Samenwerking:					
- VO	+	+	+		
- MBO	+		+		
- Bedrijven					
Opstelling niet-deelnemende scholen:					
- geen bezwaar	+	+	+		+
- niet van toepassing					

Zoals eerder aangegeven zijn de vijf regionale arrangementen allemaal nog in ontwikkeling. Er bestaan wel verschillen qua vertrekpunten en het stadium waarin de regionale arrangementen verkeren.

Wanneer de voorliggende regionale arrangementen procesmatig worden beschouwd valt het volgende op. In Dronten/Kampen en Maastricht is voor de problematiek die speelt rond het vmbo al in gezamenlijkheid een krachtige aanpak uitgedacht. De betrokken provincies Flevoland en Limburg zijn er actief bij betrokken.

In Roermond zit men dicht tegen dit moment aan. Wanneer de kracht aanwezig blijft om er gezamenlijk uit te komen rond de middelen voor de nieuwbouw, kan daar binnen een jaar concrete uitwerking plaats vinden. De provincie Limburg is hier nauw bij betrokken.

Voor wat betreft Winschoten kan haast dezelfde conclusie worden getrokken. Hier speelt eerst nog het fusietraject tussen de schoolbesturen. De provincie Groningen begeleidt het arrangement.

De regio Haaglanden heeft een goed plan op basis van een heldere analyse voorliggen. Dit dient de komende maanden te worden omgebogen naar een regionaal arrangement dat betrokken partijen onderschrijven. De provincie Zuid-Holland ondersteunt dit traject.

4.5 Conclusies

Er blijkt veel belangstelling te bestaan voor regionale arrangementen. Uit de arrangementen blijkt duidelijk dat er behoefte bestaat aan een regionale herschikking van de vbo-licenties en een verbreding en vernieuwing van het aanbod. Voor de verbreding is van belang dat de mogelijkheden om een intrasectoraal programma (ISP) aan te bieden worden uitgebreid. Ook wil men graag afdelingen uit alle sectoren en vernieuwende programma's (techniek breed) aanbieden.

De gevolgen in de vorm van enerzijds uitbreiding en anderzijds beperking van het aanbod of verschuiving van platteland naar stad vallen nu nog moeilijk te overzien. Daarvoor moeten de arrangementen eerst nog verder tot ontwikkeling komen. Opvallend is dat de door de arrangementen gevraagde ruimte in de kaders voor de scholenplanning niet alleen betrekking heeft op stichting (ex artikel 65 WVO) maar ook op verplaatsing (ex artikel 75 WVO), intrasectorale programma's en de zogenaamde "Zwolse variant".